

KONKURS WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP SZKOLNY
27 października 2021 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

1. Arkusz składa się z 19 zadań, na których rozwiązanie masz **90** minut.
2. Pisz długopisem/piórem - dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz inną odpowiedź.
4. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	60	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego Szkolnej Komisji Konkursowej		

Ilustracje do zadania 1.

[https://klubjagiellonski.pl/...](https://klubjagiellonski.pl/)

[https://naukawpolsce.pap.pl/\[...\].html](https://naukawpolsce.pap.pl/[...].html)

Zadanie 1.1. (0–2)

...../ 2

Rozstrzygnij, czy grupy przedstawione na fotografiach A i B powstały w tym samym celu. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:
.....
.....
.....
.....

Zadanie 1.2. (0–3)

...../ 3

Na podstawie własnej wiedzy sklasyfikuj grupy społeczne, których przedstawiciele przedstawiono na fotografiach A i B według kryteriów umieszczonych w tabeli.

L.p.	Kryterium	Grupa A	Grupa B
1.	Charakter członkostwa		
2.	Sposób zorganizowania/ sformalizowania		
3.	Typ/rodzaj więzi		

Zadanie 1.3. (0-1)

...../ 1

Podaj dwie cechy wspólne grup A i B, które charakteryzują je jako grupy społeczne.

Cecha 1:

.....

.....

Cecha 2:

.....

.....

Tekst do zadania 2.

O jednym ze sposobów rozwiązywania konfliktów

Sposób na wypracowanie satysfakcjonującego strony rozwiązania sporu na drodze dobrowolnych i poufnych rozmów. Rozmowy te prowadzi [...] bezstronna i neutralna osoba trzecia. Do jego zadań należy wspieranie komunikacji, łagodzenie ewentualnego napięcia lub stresu i pomoc w osiągnięciu porozumienia.

Na podstawie: <https://www.gov.pl/web/..>

Zadanie 2.1. (0-1)

...../ 1

Podaj nazwę opisanego w źródle sposobu rozwiązywania konfliktów.

.....

Zadanie 2.2. (0-4)

...../ 4

Podaj nazwy dwóch, innych niż opisany w źródle, sposobów pokojowego rozwiązywania konfliktów i wyjaśnij, na czym one polegają.

Nazwa:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Nazwa:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0-2)

...../ 2

Sformułuj dwa argumenty potwierdzające słuszność tezy, że człowiek jest istotą społeczną.

Argument 1:

.....

.....

.....

Argument 2:

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0-3)

...../ 3

Na podstawie przytoczonego tekstu sformułuj sześć zasad profesjonalnej autoprezentacji. Nie cytuj fragmentów źródła.

O zasadach profesjonalnej autoprezentacji

Pamiętaj o utrzymaniu prawidłowej postawy ciała; bądź wyprostowany/-a, pewnie oparty/-a na dwóch nogach, ręce trzymaj swobodnie wzdłuż ciała. Splatanie rąk na piersi sprawia, że wydajesz się zamknięty/-a na innych, trzymanie rąk w kieszeniach może i jest wygodne, ale jest odbierane przez obserwatorów jako lekceważące.

Gesty, jakie wykonujesz, powinny być naturalnym podkreśleniem Twoich słów. Zarówno nadmierna gestykulacja, jak i jej brak nie są wskazane.

Bardzo istotne jest zachowanie z rozmówcą kontaktu wzrokowego. Powinien być on utrzymywany przez 30 do 60 procent trwania rozmowy. Zbyt krótki kontakt sprawia, że wydajemy się znudzeni i nie zainteresowani rozmową. Możemy być przez to również odbierani jako nieszczerzy, gdyż osoby, które usiłują kłamać, bardzo często unikają patrzenia w oczy. Zbyt długi kontakt wzrokowy może być po raz kolejny odebrany jako próba dominacji i powodować dyskomfort u partnera interakcji.

Nasz wygląd powinien wyrażać szacunek wobec rozmówcy, a także wobec nas samych. Podstawową kwestią jest dbałość o higienę ciała. Czyste włosy i paznokcie, ubranie i buty (!) oraz świeży oddech, często mają niebagatelny wpływ na pierwsze wrażenie. Styl naszego ubrania powinien być dostosowany do sytuacji, w której będziemy brać udział, a także do osoby, z którą się spotykamy.

Warto pamiętać o naszej mimice. Powinna być jak najbardziej naturalna i adekwatna do sytuacji, jednak zazwyczaj pozytywnie odbierany jest delikatny uśmiech, oczywiście pod warunkiem, że nie pozostaje on w sprzeczności z treścią rozmowy, a także okazją, w związku z którą się spotykamy.

Należy zwracać uwagę nie tylko na to, co mówimy, ale również na to, jak mówimy. Należy mówić wyraźnie, wystarczająco głośno, żeby słuchacz nie musiał prosić nas o powtórzenie, w stonowanym tempie; zbyt wolne znudzi słuchacza, zbyt szybkie może sprawić, że nas po prostu nie zrozumie. W momencie, kiedy zastanawiamy się nad tym, co powiedzieć, warto wykonać krótką pauzę, unikając dźwięków paralingwistycznych typu „eee” i „yyyyy”.

Na podstawie: [http://ekrok.pl/strefa_wiedzy/...](http://ekrok.pl/strefa_wiedzy/)

Zasada 1:

.....

Zasada 2:

.....

Zasada 3:

.....

Zasada 4:

.....

Zasada 5:

.....

Zasada 6:

.....

Opisy trzech sytuacji do zadania 5.

Sytuacja 1.

Jurek, wchodząc do sklepu, trzasnął mocno drzwiami. Sprzedawczyni mówi podniesionym głosem: – *Co to za wychowanie tej młodzieży teraz! Nie masz drzwi w domu?* Jurek podchodzi do sprzedawczyni i mówi spokojnie: – *Przepraszam, że trzasnąłem drzwiami. Zrobiłem to niechcący. Proszę jednak na mnie nie krzyczeć.*

Sytuacja 2.

Adam opowiada koledze o ważnym dla siebie wydarzeniu. Kolega często przerywa, wtrącając dygresje. Właśnie kolejny raz przerwał i opowiada o znajomym, któremu wydarzyło się coś podobnego jak Adamowi. Adam przerywa koledze i mówi: – *Zamknij się! Teraz ja mówię!*

Sytuacja 3.

Zbyszek zapisał się do kółka plastycznego. Na zebraniu ustalona godzina zajęć odpowiadała wszystkim oprócz Zbyszka. Nie będzie mógł przychodzić regularnie. Zapytany, czy zgadza się na ustaloną porę spotkań, mówi: – *Dobrze niech tak będzie. Nie będę mógł uczestniczyć regularnie, ale skoro innym ten termin odpowiada...*

<https://static.scholaris.pl/resource-files/273/817.pdf>

Zadanie 5. (0-4)

/ 4

Rozstrzygnij, w której sytuacji zaprezentowano asertywny styl zachowania, a w której styl uległy. Obie odpowiedzi uzasadnij.

Zachowanie asertywne przedstawia sytuacja nr:

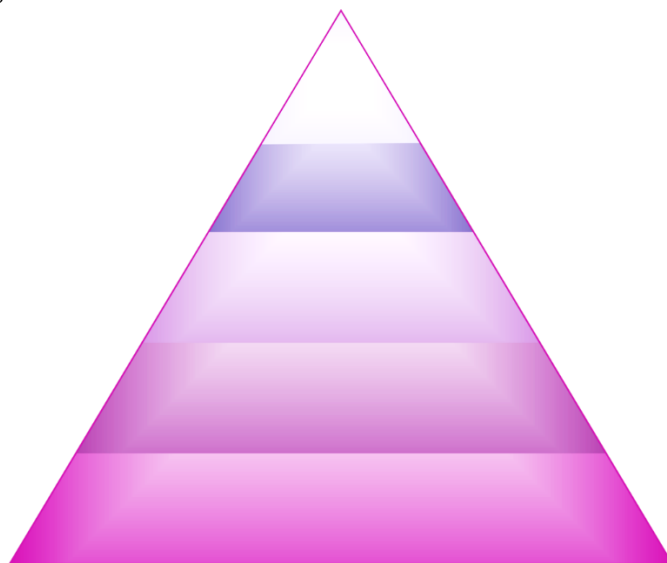
Uzasadnienie:
.....
.....

Zachowanie uległe przedstawia sytuacja nr:

Uzasadnienie:
.....
.....

Ilustracja do zadania 6.

Piramida potrzeb wg Abrahama Masłowa

[https://pl.wikipedia.org/wiki/\[...\]](https://pl.wikipedia.org/wiki/[...])

Zadanie 6. (0-2)

...../ 2

Uporządkuj hierarchicznie wymienione poniżej potrzeby. Wpisz w odpowiednie piętra piramidy właściwe litery.

- A. Potrzeby miłości i przynależności;
- B. Potrzeby fizjologiczne;
- C. Potrzeby samorealizacji;
- D. Potrzeby szacunku i uznania;
- E. Potrzeby bezpieczeństwa.

Ilustracja do zadania 7.

Tablica na budynku szkoły

<https://www.gce.gliwice.pl> [...]

Zadanie 7. (0-3)

...../ 3

Dokończ zdania 1-3. Wybierz w właściwą odpowiedź spośród podanych.

1. Absolwent szkoły, której tablicę przedstawiono w źródle, może

- A. przystąpić do egzaminu eksternistycznego.
- B. kontynuować naukę w technikum.
- C. kontynuować naukę w liceum dla młodzieży.
- D. zakończyć edukację.

2. Nauka w szkole, której dotyczy źródło, trwa

- A. 1,5 roku.
- B. 2 lata.
- C. 2,5 roku.
- D. 3 lata.

3. Szkoła, której dotyczy źródło, to szkoła

- A. ponadpodstawowa.
- B. pomaturalna.
- C. podyplomowa.
- D. wyższa.

Zadanie 8. (0-1)

...../ 1

Podaj imię i nazwisko aktualnego ministra odpowiedzialnego za edukację w Polsce.

.....

Zadanie 9. (0-2)

...../ 2

Uzupełnij tabelę. Obok każdego opisu dopisz właściwą nazwę funkcji szkoły.

Odpowiedzi wybierz spośród podanych:

wychowawcza, kulturowa, kształcąca, społeczna, opiekuńcza

L.p.	Opis funkcji szkoły	Nazwa funkcji szkoły
A.	przekazuje wiedzę naukową i umiejętności, uczy logicznego myślenia,	
B.	wdraża w normy społeczne, wskazuje wartości społeczne,	
C.	uczy współżycia z innymi ludźmi, przygotowuje do odgrywania różnych ról społecznych	
D.	wprowadza w kulturę danego społeczeństwa, wdraża do korzystania z dóbr kultury	
E.	tworzy warunki do zaspokajania różnych potrzeb uczniów	

[https://zpe.gov.pl/...](https://zpe.gov.pl/)

Zadanie 10. (0-2)

...../ 2

Wymień dwa kolegialne organy szkoły.

-
-

Tekst do zadania 11.

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 70.

1. Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.

2. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.

3. Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych. Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa.

4. Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów. Warunki udzielania pomocy określa ustawa.

<https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

Zadanie 11. (0-3)

...../ 3

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Z cytowanych przepisów wynika, że prawo do nauki mają jedynie obywatele Polski.	P	F
2.	Szkoły społeczne mają charakter szkół niepublicznych.	P	F
3.	Bezpłatna nauka w szkole publicznej przysługuje jedynie uczniom szkół podstawowych.	P	F

Źródło do zadania 12.

POSTRZEGANE KONSEKWENCJE NAUKI ZDALNEJ (badanie opinii rodziców)

Czy w oparciu o własne doświadczenia dostrzega Pan(i) jakieś problemy wynikające z nauki zdalnej i nieuczęszczania dzieci do szkoły? Proszę wskazać wszystkie występujące trudności	Miejsce zamieszkania		Wykształcenie respondenta		
	wieś	miasto	podstawowe, gimnazjalne, zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
	w procentach				
Trudności z nauką, przyswajaniem wiedzy	39	33	32	38	36
Brak kontaktów, ograniczenie kontaktów z rówieśnikami	79	86	66	86	95
Brak, za mało aktywności fizycznej	77	74	62	81	81
Zbyt duża ilość czasu spędzanego przy komputerze, w internecie	82	83	72	84	89
Obniżenie nastroju, rozdrażnienie, zachowania agresywne, wybuchy złości u dzieci	39	45	27	46	52
Zahamowanie rozwoju, regres w rozwoju, utrata wcześniej nabytych umiejętności	26	34	32	27	32
Nadmierne zaangażowanie, obciążenie rodziców	38	36	27	36	46
Pogorszenie relacji w rodzinie	8	11	4	10	13
Niezdrowe nawyki żywieniowe, jedzenie niezdrowych rzeczy przez dzieci	29	21	26	24	25

Procenty nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

[https://www.cbos.pl\[...\]](https://www.cbos.pl[...])**Zadanie 12. (0-3)**

...../ 3

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Brak kontaktów i ograniczenie kontaktów z rówieśnikami jako trudność wskazywali częściej respondenci z wyższym wykształceniem.	P	F
2.	Najmniejsza rozbieżność we wskazaniach respondentów mieszkających na wsi i w mieście jest widoczna przy kategorii odnoszącej się do pogorszenia się relacji rodzinnych.	P	F
3.	Najmniejsze zróżnicowanie wśród respondentów legitymujących się wykształceniem średnim oraz wyższym występuje przy wskazaniach dotyczących zahamowania rozwoju.	P	F

Źródło do zadania 13.

ZMIANY W POWAŻANIU ZAWODÓW (badanie opinii publicznej)

Zawody i funkcje	Znormalizowane średnie ocen prestiżu zawodów w badaniach ogólnopolskich*							
	1975	1987	1995	1996	1999	2008	2013	2019
Strażak	-	-	-	-	-	80	81	88
Górnik	72	83	72	74	66	77	77	81
Pielęgniarka	-	-	-	-	65	75	75	81
Profesor uniwersytetu	90	87	80	79	81	81	78	80
Robotnik wykwalifikowany, np. tokarz, murarz	65	64	60	63	58	72	76	79
Lekarz	86	82	75	74	73	74	72	77
Rolnik indywidualny na średnim gospodarstwie	51	66	61	63	56	69	71	76
Inżynier pracujący w fabryce	72	69	66	65	65	72	74	75
Nauczyciel	77	79	72	72	71	73	73	75
Informatyk, analityk systemów komputerowych**	-	-	-	-	-	70	69	74
Księgowy	-	-	-	-	-	70	69	74
Oficer zawodowy w randze kapitana	65	65	66	64	63	69	70	73
Pracownik sprząający***	-	-	-	-	-	62	65	71
Adwokat	-	-	-	-	-	67	68	70
Właściciel małego sklepu	45	55	52	54	53	63	67	70
Przedsiębiorca, właściciel dużej firmy	-	-	60	58	62	65	67	70
Sprzedawca w sklepie	-	-	-	-	-	63	65	70
Szewc	-	-	-	-	-	-	-	70
Policjant	-	-	62	60	61	63	63	69
Dyrektor dużego przedsiębiorstwa/fabryki	76	79	64	61	64	67	66	67
Artysta muzyk	-	-	-	-	-	-	-	67
Sędzia	-	-	71	69	70	69	67	66
Dziennikarz	71	71	67	64	61	65	63	64
Robotnik budowlany niewykwalifikowany	38	44	46	47	45	56	62	63
Referent w biurze	42	46	51	52	53	61	61	61
Makler giełdowy	-	-	53	54	56	59	57	55
Radny gminny	-	-	-	-	54	53	54	55
Minister	85	78	62	60	59	54	56	54
Ksiądz	69	69	55	56	55	58	56	51
Posel na Sejm	-	-	58	51	56	45	52	49
Działacz partii politycznej	-	-	46	45	47	42	46	44

* Normalizacja ocen prestiżu polega na tym, że ocenom poważania przypisano wartość liczbową: bardzo duże – 100, duże – 75, średnie – 50, małe – 25, bardzo małe – 0

** Wcześniej: informatyk, analityk komputerowy

*** Wcześniej: sprząaczka

<https://www.cbos.pl/>[...]

Zadanie 13. (0-2)

...../ 2

Spośród zawodów, które były poddawane ocenie prestiżu w całym okresie (miedzy rokiem 1975 a 2019) uwzględnionym w tabeli, wymień ten, który zanotował najmniejszą poprawę oceny prestiżu (A), oraz ten, który zanotował największy spadek ocen (B).

A –

B –

Tekst do zadania 14.

Fragment dokumentu

Ponieważ uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków rodziny ludzkiej stanowi podstawę wolności, sprawiedliwości i pokoju na świecie; ponieważ brak poszanowania i pogarda dla praw człowieka doprowadziły do czynów barbarzyńskich, które wstrząsnęły sumieniem ludzkości, a nadejście świata, w którym istoty ludzkie będą korzystać z wolności słowa i przekonań oraz wolności od strachu i niedostatku, zostało ogłoszone jako najwyższy cel człowieka, ponieważ istotne jest, by prawa człowieka były chronione przez przepisy prawne, aby człowiek nie był zmuszony, doprowadzony do ostateczności, uciekać się do buntu przeciwko tyranii i uciskowi, ponieważ jest istotne popieranie rozwoju przyjaznych stosunków między narodami [...], Zgromadzenie Ogólne ogłasza [ten dokument] jako wspólny standard do osiągnięcia przez wszystkie ludy i narody [...].

[http://libr.sejm.gov.pl/...](http://libr.sejm.gov.pl/)

Zadanie 14.1. (0-1)

...../ 1

Podaj pełną nazwę dokumentu, którego fragment przytoczono w źródle.

.....

Zadanie 14.2. (0-1)

...../ 1

Odwołując się do zacytowanego fragmentu, wyjaśnij cel wydania tego dokumentu.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 14.3. (0-2)

...../ 2

Podaj trzy cechy praw człowieka, wskazane w zacytowanym fragmencie dokumentu.

-
-

Zadanie 15.1. (0-1)

...../ 1

Podaj imię i nazwisko aktualnego Rzecznika Praw Dziecka w Polsce.

.....

Zadanie 15.2. (0-2)

...../ 2

Podaj dwa przykłady działań, jakie może podejmować Rzecznik Praw Dziecka.

-
-

Zadanie 16.1. (0-1)

...../ 1

Podaj imię i nazwisko aktualnego Rzecznika Praw Obywatelskich w Polsce.

.....

Zadanie 16.2. (0-2)

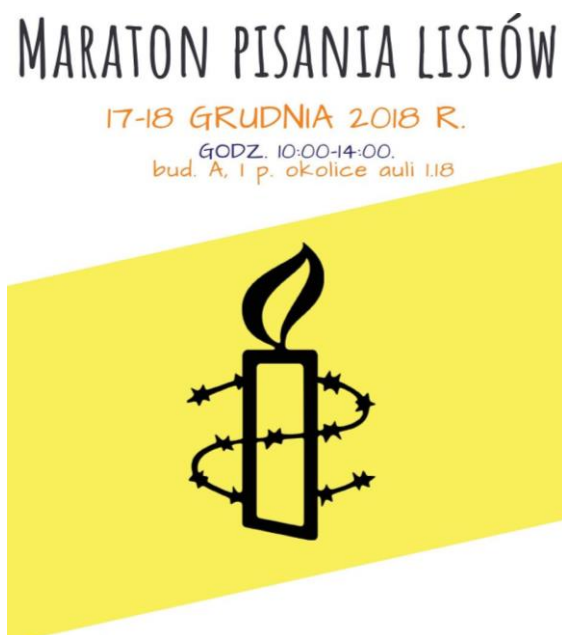
...../ 2

Podaj dwa przykłady działań, jakie może podejmować Rzecznik Praw Obywatelskich.

-
-

Ilustracja do zadania 17.

Plakat

[https://rzeszow.wyborcza.pl/...](https://rzeszow.wyborcza.pl/)

Zadanie 17.1. (0-1)

...../ 1

Podaj nazwę organizacji, której logo widnieje na plakacie.

.....

Zadanie 17.2. (0-1)

...../ 1

Wyjaśnij cel akcji, o której informował plakat.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 17.3. (0-1)

...../ 1

Podaj nazwę innej organizacji o charakterze międzynarodowym, która zajmuje się ochroną praw człowieka.

.....

Ilustracja do zadania 18.

Plakat

[http://media.fdds.pl\[...\]](http://media.fdds.pl[...])

Zadanie 18. 1 (0-3)

...../ 3

Wyjaśnij przesłanie plakatu, interpretując jego warstwę tekstową i graficzną.

Przesłanie:

.....
.....

Interpretacja warstwy tekstowej plakatu:

.....
.....
.....

Interpretacja warstwy graficznej plakatu:

.....
.....
.....

Zadanie 18. 2 (0-2)

...../ 2

Opisz dwa przykłady zachowań, które można uznać za formy cyberprzemocy.

Przykład 1:

.....

.....

.....

Przykład 2:

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0-4)

...../ 4

Uzupełnij tekst – w wolne miejsca A–D wpisz właściwe informacje.

W polskim prawie karnym nieletni to osoba, która w momencie popełnienia przestępstwa nie ukończyła (A) lat. Za czyny osób, które nie ukończyły (B) roku życia, odpowiedzialność ponoszą rodzice (opiekunowie prawni). Za zabójstwo polskie prawo dopuszcza odpowiedzialność karną nieletnich po ukończeniu (C) roku życia. Nadzór kuratora to środek (D)..... w postępowaniu w sprawach nieletnich.

Na podstawie: <https://zpe.gov.pl/...>